

Helena Munktell (1852-1919), svensk pianist och tonsättare.

Helena Mathilda Munktell föddes i Grycksbo i Dalarna, i en kulturellt och finansiellt välbärgad bruksfamilj. Föräldrarna var musikaliskt intresserade, och modern höll stor salong i Stockholm under flera år. I familjens umgänge i Grycksbo och Stockholm fanns både konstnärer och musiker, bland andra Conrad Nordquist och Ludvig Norman. De blev Helena Munktells lärare i komposition, till stor del i privat regi. Kontrapunkt och instrumentation studerade hon för Johan Lindegren och Joseph Dente. Hon studerade också piano för kapellmästare Carl Fexer. 1870 reste Helena Munktell till Wien och 1877-1879 till Paris för studier i piano och sång. Under 1880- och 90-talen bodde hon i Paris större delen av året, men reste tillbaka till Sverige och Dalarna under sommarmånaderna.

Helena Munktell började komponera allt mer under 1880-talet. I Paris studerade hon bland annat för Benjamin Godard och Vincent d'Indy. 1885 framfördes hennes kompositioner för första gången vid en konsert i Stockholm, då hon själv ackompanjerade Augusta Öhrström i de två sångerna "*Åter i Sorrento*" och "*Sof, sof*". Hennes kompositioner nådde störst framgång i Paris, eftersom hennes djärva harmonik var svårsmält i Sverige. I Paris blev hon invald i den franska tonsättarföreningen under 1890-talet.

Helena Munktell har skrivit flera orkesterverk, bland annat "*Barcarolle*", "*Symfonisk svit*", "*Bränningar*", *symfonisk dikt* op 19; "*Dalsvit*", op 22; och "*Valborgsmässoeld*", *symfonisk dikt* op 24. Hennes ballad "*Isjungfrun*" op 20 skriven för baryton och orkester, komponerad 1889, framfördes i Stockholm 1897 och med stor framgång i Paris 1899 som "*Vision Polaire*". Hennes enaktsopera "*I Firenze*" med libretto av Daniel Fallström uruppfördes i Stockholm 1889 och räknas som den första operan av en svensk kvinnlig tonsättare. Två år senare framfördes den igen på Kungliga Operan, och har också framförts privat i Paris två gånger under 1890-talet. Därefter har den efter vad som är känt inte spelats. "*Dalsvit*" op 22, en nationalromantisk programmusikalisk komposition, uruppfördes 1910 på Société nationale i Paris, som "*Suite Dalecarlienne*". I Sverige spelades den för första gången 1916 på Konsertföreningen i Stockholm.

Helena Munktell har även skrivit flera verk för kör a capella eller med piano eller orgel; en violinsonat op 21 samt sånger med piano. Sammanlagt omfattar hennes produktion över 50 verk. Mycket av hennes musik, även flera av de mer omfattande verken, gavs ut av förlag i Stockholm eller Paris. 1910 återvände hon permanent till Sverige och Stockholm. 1915 blev Helena Munktell medlem i Svenska Musikaliska Akademin. 1918 var hon med att grunda Föreningen Svenska Tonsättare, och blev själv den första kvinnliga medlemmen.